

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2025. № 12.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.12.22>

УДК 352: 342.25

М. М. Клим'юк,

к. т. н., заступник начальника інституту післядипломної освіти,

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-4344-2816>

І. З. Данильчук,

викладач кафедри управління діяльністю підрозділів цивільного захисту,

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-9704-3989>

СУЧАСНІ ТRENДИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ:

ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИЙ ДИСКУРС

М. Klymyuk,

PhD in Technical Sciences, Deputy Head of the Institute after Graduate Education,

Lviv State University of Life Safety

I. Danylchuk,

Lecturer of the Department of Management of Civil Protection Units,

Lviv State University of Life Safety

CURRENT TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF HIGHER EDUCATION:

PUBLIC ADMINISTRATIVE DISCOURSE

У статті представлено результати комплексного аналізу сучасних трендів розвитку вищої освіти у глобальному та національному контекстах, з урахуванням технологічних, соціокультурних, економічних та інституційних трансформацій. Розкрито особливості впливу цифровізації, штучного інтелекту, персоналізованого навчання та даних освітньої аналітики на зміну парадигми академічної освіти, а також окреслено зростаючу роль міжнародної академічної мобільності, міждисциплінарності та відкритої науки. Особливу увагу приділено визначенню напрямків модернізації університетського менеджменту, формуванню нових моделей освітніх екосистем, розвитку компетентнісних і практикоорієнтованих підходів, а також підсиленню зв'язків між освітнім сектором, ринком праці, державним сектором та інноваційною економікою. З'ясовано, що на вітчизняних теренах реалізовані такі важливі GovTech-ініціативи у сфері освіти: UNIVERA; Ukraine.Inclusion; Study in Ukraine; STUDYPASS; Єдина державна електронна база з питань освіти.

Проаналізовано виклики, пов'язані з нерівністю цифрового доступу до освіти населення України, необхідністю повсюдного впровадження цифрової етики, забезпеченням академічної доброчесності й адаптацією людських ресурсів до нових вимог глобального освітнього середовища. Обґрунтовано, що майбутні системи вищої освіти України визначатиметься її здатністю інтегрувати технологічні інновації, підтримувати гнучкість освітніх траєкторій і забезпечувати сталий розвиток інституцій у контексті швидкоплинних суспільних трансформацій.

Надано такі рекомендації для закладів вищої освіти, спрямовані на запобігання їхньому відставанню від ключових тенденцій цифрового розвитку: 1) розробити й упровадити стратегії цифрової трансформації; 2) інтегрувати системи STE(A)M-освіти, навчальну аналітику (learning analytics) і персоналізовані підходи до навчання; 3) розвивати механізми мікрокреденцій, які підтримують концепцію безперервного навчання протягом життя; 4) посилювати взаємодію з бізнес-середовищем при одночасному збереженні академічної автономії закладів освіти; 5) інтегрувати принципи сталого розвитку та «зеленої» освіти в освітні програми, а також у загальні інституційні практики; 6) забезпечити інклюзивність освітнього процесу та надання психосоціальної підтримки всім його учасникам та ін. Ці заходи покликані сприяти адаптації закладів вищої освіти до сучасних викликів цифрової трансформації.

The article presents the results of a comprehensive analysis of modern trends in the development of higher education in global and national contexts, taking into account technological, socio-cultural, economic and institutional transformations. The peculiarities of the impact of digitalization, artificial intelligence, personalized learning and educational analytics data on changing the paradigm of academic education are revealed, and the growing role of international academic mobility, interdisciplinarity and open science is outlined. Particular attention is paid to identifying directions for the modernization of university management, the formation of new models of educational ecosystems, the development of competency-based and practice-oriented approaches, as well as strengthening ties between the education sector, the labor market, the public sector and the innovative economy. It was found that the following important GovTech initiatives in the field of education have been implemented in the domestic territories: UNIVERA; Ukraine.Inclusion; Study in Ukraine; STUDYPASS; Unified State Electronic Database on Education.

The challenges associated with the inequality of digital access to education of the Ukrainian population, the need for the widespread implementation of digital ethics, ensuring academic integrity and adapting human resources to the new requirements of the global educational environment are analyzed. It is substantiated that the future of the Ukrainian higher education system will be determined by its ability to integrate technological innovations, maintain the flexibility of educational trajectories and ensure the sustainable development of institutions in the context of rapid social transformations. The following recommendations are provided for higher education institutions aimed at preventing them from lagging behind the key trends of digital development: 1) develop and implement digital transformation strategies; 2) integrate STE(A)M education systems, learning analytics and personalized approaches to learning; 3) develop microcredential mechanisms that support the concept of lifelong learning; 4) strengthen interaction with the business environment while maintaining the academic autonomy of educational institutions; 5) integrate the principles of sustainable development and "green" education into educational programs, as well as into general institutional practices; 6) ensure the inclusiveness of the educational process and the provision of psychosocial support to all its participants, etc. These measures are designed to facilitate the adaptation of higher education institutions to the modern challenges of digital transformation.

Ключові слова: публічне управління, адаптивне управління, соціо-гуманітарні виклики, небезпеки, вища освіта, заклади вищої освіти, соціальний розвиток, інфраструктура, органи влади, навчальний процес, мікрокреденції, цифрова трансформація, STEM-освіта.

Keywords: public administration, adaptive management, socio-humanitarian challenges, hazards, higher education, higher education institutions, social development, infrastructure, authorities, educational process, microcredentials, digital transformation, STEM education.

Постановка проблеми. Вища освіта в Україні стрімко змінюється під впливом технологічних революцій, демографічних трансформацій і геополітичних потрясінь. Традиційна модель закладу вищої освіти – як місця передачі знань від професора до здобувача в межах класичної аудиторії – дедалі більше доповнюється або в певних випадках замінюється моделями, що поєднують дистанційне або гібридне навчання, цифрові сервіси та партнерську взаємодію з ринком праці. Ця стаття має на меті систематизувати ключові тренди, дати концептуальне обґрунтування їх значущості та запропонувати практичні орієнтири для закладів вищої освіти, центрального органу виконавчої влади та зацікавлених стейкхолдерів щодо векторів і трендів розвитку вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічні аспекти розвитку державного управління у сфері вищої освіти досліджувалися М. Ажажою, В. Баштанником, В. Бульбою, Л. Грень, І. Драганом, Д. Карамишевим, І. Ковтун, В. Кремнем, С. Курбатовим, М. Лахижею, В. Левчуком, І. Лопушинським, В. Луговим, В. Морозом, С. Мороз, О. Пархоменко-Куцевіл, І. Парубчаком, О. Поступною, В. Сиченком, Д. Терещенко, В. Філіповою та ін. Відзначаючи високий рівень наукових напрацювань, можемо відзначити, що існує необхідність у більш системному дослідженні особливостей сучасного розвитку вищою освітою в умовах наростаючих викликів.

Постановка завдання. Метою статті є визначення сучасних трендів

розвитку вищої освіти в Україні в контексті особливостей удосконалення системи публічного управління в цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Варто погодитись з ученими [1; 5], що цифрова трансформація вищої освіти є одним з найбільш актуальних трендів сучасності (рис. 1). Така трансформація представляє собою не просто застосування окремих цифрових інструментів (проведення лекційних та інших занять у Zoom, Moodle, LMS Тощо), а й комплексне переформатування освітніх процесів, адміністративних операцій та академічної культури з урахуванням потенціалу даних, автоматизації та інтелектуальних систем. Власне, цифрова трансформація вищої освіти передбачає її кількісно-якісні зміни внаслідок дієвого впровадження цифрових технологій і відповідної політики особливостей їхнього використання. Крім того, важливим аспектом цифрової трансформації вищої освіти є те, що цей процес дозволяє підвищити рівень безпековості функціонування вищої освіти [3]. Це охоплює створення цифрових еко-систем, де злагоджено працюють платформи управління навчальним процесом, сервіси електронних бібліотек, аналітичні інструменти для моніторингу успішності та системи підтримки студентів.

Штучний інтелект (далі – ШІ), як різновид цифрових технологій, усе більше використовується учасниками освітнього процесу. У бік ШІ виникає чимало нарікань, зокрема, щодо суб'єктивності його результатів пошуку, неправдивості джерел, з яких використовується інформація та ін. Загалом ШІ полегшує роботу здобувачів вищої освіти та викладачів у пошуку тієї чи іншої інформації [2]. У той же час, він створює умови, за яких учасники освітнього процесу перестають самовдосконалюватись, шукати й аналізувати джерела інформації, адже за них це зробить ШІ. Очевидно, що він проникає в усі аспекти суспільної життєдіяльності, у т.ч. університетської діяльності. Свідченням цього є те, що за допомогою ШІ адаптивні системи навчання можуть допомагати здобувачам підбирати індивідуальні траєкторії, чат-боти здатні забезпечувати їхню цілодобову інформаційну підтримку (що дуже важливо, адже ШІ не відпочиває ніколи), ШІ як аналітик може прогнозувати

ризиків відрахування та пропонувати інтервенцію. Водночас відзначимо, що ШІ створює потребу в нових компетенціях: цифровій грамотності викладачів і здобувачів вищої освіти, розумінні етичних аспектів використання алгоритмів та здатності критично оцінювати дані й моделі. Безперечно, ШІ не зумовлює появу значної кількості нових нейронних зв'язків, як це відбувається від розгляду й аналізу наукової літератури, крім того, ШІ не забезпечує підвищення інтелектуального та творчого потенціалу в учасників освітнього процесу, оскільки за них уже постарався ШІ.

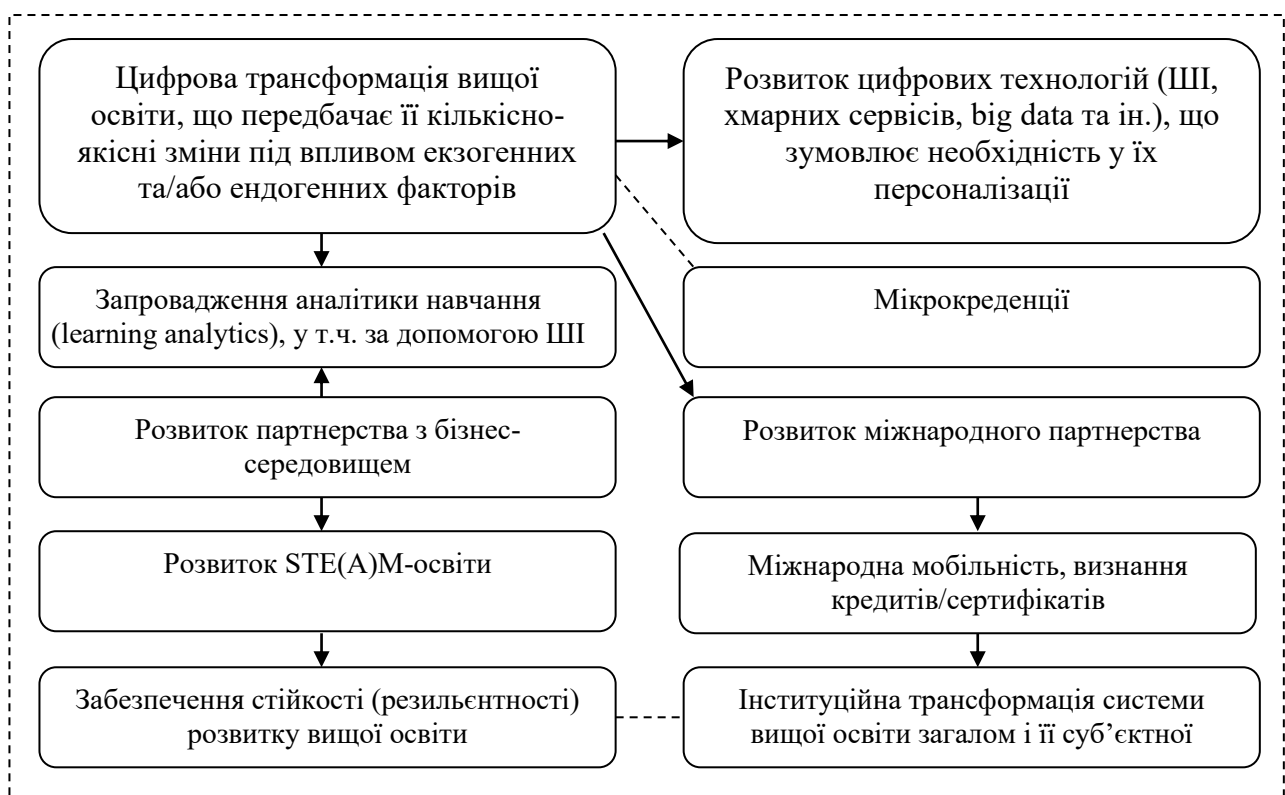

Рис. 1. Сучасні тренди розвитку вищої освіти

Джерело: складено на підставі [1; 2; 3; 5].

Варто також вказати на такий ризик використання ШІ, що пов'язаний з упередженістю його алгоритмів, порушенням приватності даних людей, надмірною автоматизацією оцінювання та можливим зниженням ролі студентської й педагогічної рефлексії. Відтак, заклади вищої освіти (університети, інститути, академії тощо) повинні запроваджувати політику

етичного використання ШІ, системи аудиту стану використання його алгоритмів і механізми захисту персональних даних. Це дозволить уникнути ситуації, за якої ШІ надав не об'єктивну інформацію, спрямовану на дискримінацію учасників освітнього процесу (за расовою, віковою чи іншою ознакою).

У продовження відзначимо, що сучасна вища освіта має орієнтуватися на здобувачів вищої освіти (студентів і курсантів) як на індивідуальні навчальні суб'єкти з різними потребами й стилем навчання. Персоналізація студентської діяльності включає адаптивний контент, гнучкі змістові модулі, можливість вибору темпів і форм навчання. Це підвищує задоволеність здобувачів вищої освіти та результативність їхнього навчання, що водночас вимагає від викладача застосування нових підходів, а саме: як модератора і фасилітатора освітнього процесу.

У цьому контексті набуває значення аналітика навчання (learning analytics), що дозволяє учасникам освітнього процесу на основі даних оцінювати прогрес здобувачів, виявляти серед них тих, які ризикують не скласти іспит і закрити курс, а також коригувати їхню траєкторію навчання та вчасно надавати їм підтримку. При цьому зрозуміло, що інтерпретація даних вимагає від викладача розвитку компетенцій аналізатора, адже метрики не розкривають усієї педагогічної картини. Необхідне поєднання даних з якісною зворотною зв'язком. У цьому контексті також проявляється цифрова трансформація вищої освіти.

До речі, її розвиток можна охарактеризувати з позиції того, що традиційні академічні ступені поступово доповнюються мікрокреденціями – короткими верифікованими модулями навчання, які підтверджуються цифровими сертифікатами. Мікрокреденції відповідають потребам ринку праці, дозволяють швидко освоювати нові знання та компетенції, а також підвищують мобільність здобувачів і викладачів. Інтеграція мікрокреденцій у систему вищої освіти порушує питання еквівалентності, акредитації та визнання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Економічні зміни та швидкий технологічний прогрес вимагають від людей постійного оновлення їхніх компетенцій. Заклади вищої освіти, які здатні запропонувати якісні програми навчання протягом усього життя, отримують стратегічну перевагу. Це передбачає, по-перше, зменшення цифрового розриву. А по-друге, створення гнучких, доступних форматів, зручних для задіяних професіоналів і формування партнерств із роботодавцями (стейкхолдерами). Безумовно, останні бажають, щоб молодий фахівець-сьогоднійшній випускник володів найбільш «актуальними» знаннями [4]. Проте непоодинокими є випадки, коли спостерігаємо протилежну ситуацію, і роботодавці скаржаться на недостатній рівень знань випускників закладів вищої освіти, що негативно позначається на їхній репутації.

На рис. 2 представлена інформація щодо динаміки частки населення України з рівнем цифрових навичок. Дослідження 2023 року підтвердило тенденцію до зростання рівня цифрових навичок [6], причому 59,6% українців мали базовий рівень цифрової грамотності. Із рис. 3 видно, що інформаційно-цифрові навички та цифрові комунікаційні навички краще формуються в населення зі Східного макрорегіону України, а навички зі створення цифрового контенту – у населення із Західного макрорегіону.

Із метою збільшення частки громадян, які володіють більше ніж базовим рівнем цифрової грамотності, у травні 2023 року було зреалізовано наступний етап еволюції проєкту Дія.Цифрова освіта – це створення національної едьютейнмент платформи Дія.Освіта. Її мета полягає в забезпеченні зрушень у цифровій грамотності, загальних навичках та компетенціях, що є актуальними в сучасному світі [там само].

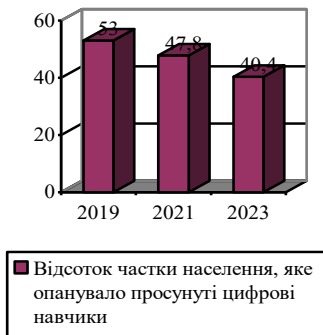

Рис. 2. Динаміка частки населення України з рівнем цифрових навичок нижче базового

Джерело: складено на підставі [6].

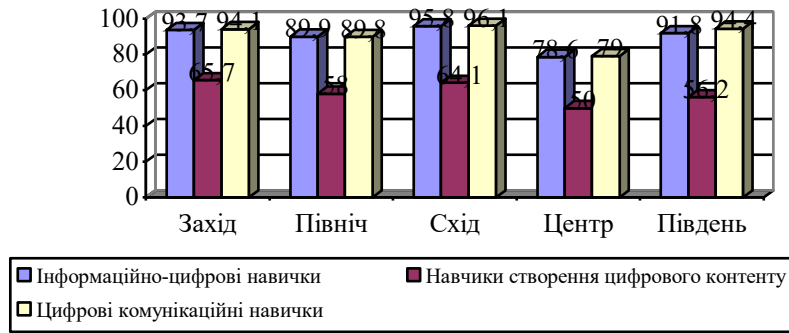

Рис. 3. Цифрові навички у макрорегіонах України, 2023 р.

Джерело: складено на підставі [6].

Основні завдання проєкту Дія.Освіта:

1. Цифрова грамотність – оновлений підхід, що акцентує увагу на кібергігієні та забезпеченні безпеки українців в онлайн-просторі. Особливу увагу приділено дітям, підліткам і людям літнього віку.

2. Популяризація ідеї безперервного навчання (Lifelong learning) – підтримка постійного процесу здобуття знань і розвитку навичок, які допомагають адаптуватися до стрімких змін сучасного світу.

3. Підвищення кваліфікації та перекваліфікація – сприяння освоєнню нових професій або розвитку існуючих компетенцій для професійного та особистісного зростання [6].

Проте реалізації самого лишень проєкту Дія.Освіта не достатньо для зменшення цифрового розриву серед населення. У цьому контексті набуває актуальності STEM-освіта, що представляє собою сучасний інтегрований підхід до навчання, що об'єднує чотири ключові вектори: Science (наука), Technology (технології), Engineering (інженерія) та Mathematics (математика), фокусуючись на практичному застосуванні знань, вирішенні проблем, розвитку логіки, креативності та підготовці до викликів майбутнього у технічній та науковій сферах [1; 2]. STEM-освіта – це цілісна система, що показує взаємозв'язок між елементами, заохочуючи дослідження та інновації. Розширений варіант STEM-освіти може включати ще такий блок, як Arts (мистецтво), необхідний для

розвитку креативності серед населення, у т.ч. молодого. Повсюдність упровадження STE(A)M-освіти дозволяє підвищити рівень цифрової грамотності та забезпечити розвиток інтелектуального та творчого потенціалу.

Урахування даної тенденції забезпечує те, що навчальні програми у закладах вищої освіти мають формуватися не навколо дисциплін, а навколо компетенцій – поєднаних знань, навичок і цінностей, необхідних для професійної діяльності та громадянської участі здобувачів, які, закінчивши навчання, будуть намагатись отримати високооплачувану роботу. Конкуруючи між собою, перемаже той випускник вишу, який володітиме найбільш комплексно актуальними знаннями. Компетентнісний підхід вимагає від закладів вищої освіти розробки практико орієнтованих навчальних програм і визначення конкретних результатів, які можна виміряти, а також нових методів оцінювання, орієнтованих на практику. Проблемно-орієнтоване навчання, кейс-метод, навчання в реальному середовищі (*work-based learning*), інтердисциплінарні проєкти – усі ці методики набувають ваги, як засоби формування практичних компетенцій.

Уважаємо, що одним з таких інтердисциплінарних проєктів є CDTO Campus, що представляє національну освітню ініціативу, яка займає важливе місце в системі цифрової освіти, зокрема, державного сектору. Її головна мета – підготовка керівників цифрової трансформації та їхніх команд, які виступають провідниками цифрових змін у структурах державної влади та місцевого самоврядування. Основним завданням цих фахівців є впровадження цифрових реформ і реалізація новаторських технологічних рішень у процесах публічного управління. Програма пропонує навчання та розвиток навичок у сферах GovTech, кібербезпеки і застосування штучного інтелекту, ураховуючи актуальні виклики та потреби державної служби. Після завершення основного освітнього курсу учасники можуть продовжувати навчання через спеціалізований мобільний застосунок CDTO Campus. Цей інструмент створює можливість для зручного та продуктивного навчання у форматі «університету в смартфоні», доступного скрізь і будь-коли. Програма включає інтерактивні

завдання, симуляції та матеріали, спрямовані на закріплення отриманих знань та розвиток професійної експертності [6].

Серед важливих GovTech-ініціатив у сфері освіти варто виокремити такі:

1. UNIVERA – це мобільний додаток, створений для студентів, який пропонує широкий спектр функцій: інтегрований розклад занять, актуальні новини університету, платформу для пошуку роботи та інструмент для проведення онлайн-голосувань. Наразі його вже використовують понад 15 000 користувачів [там само].

2. Ukraine.Inclusion – це платформа, яка об'єднує всю необхідну інформацію для стимулювання активної участі осіб з особливими потребами у суспільному житті. Вона містить перелік закладів вищої освіти із можливістю інклюзивного навчання в них, а також корисні матеріали для батьків, опікунів і фахівців про особливості навчання в таких умовах.

3. Study in Ukraine – офіційний урядовий портал, створений для іноземних студентів і адміністрований Українським державним центром міжнародної освіти. Він надає детальну інформацію та консультації щодо процесу вступу, організації подорожі, навчання та проживання в Україні. До початку повномасштабної війни у закладах вищої освіти України навчалося понад 84 000 студентів з-за кордону [1]. Основними країнами походження були Китай, Індія, Азербайджан, Марокко, Нігерія, Туреччина, Туркменістан і Грузія. Станом на 2024 рік кількість міжнародних студентів становить понад 27 000 осіб, із яких 7 194 вступили до українських університетів саме у 2024 році.

4. STUDYPASS є цифровим документом, що містить ключову інформацію про здобувача вищої освіти (студента), необхідну для його поїздки до України та навчання у закладах вищої освіти. Ця технологія базується на блокчейні та сучасних криптографічних методах, надійно захищаючи студентів від отримання підроблених запрошень на навчання.

5. Єдина державна електронна база з питань освіти (ЄДЕБО) – це автоматизована система збору, сертифікації, обробки, зберігання та захисту інформації про учасників освітнього процесу в Україні. Дані з ЄДЕБО

використовуються для підготовки державної документації про освіту, присвоєння вчених ступенів і звань, видачі ліцензій на освітню діяльність, сертифікатів акредитації та студентських квитків.

Отже, можемо відзначити, що існує необхідність у партнерстві закладів вищої освіти з цифровою індустрією та моделями *work-integrated learning*. При цьому потреба у безпосередній взаємодії з ринком праці зумовлена тим, що роботодавці вимагають від випускників компетенцій, важливих для роботи, а університети потребують зворотного зв'язку для коригування програм. Практики співробітництва закладів вищої освіти зі стейкхолдерами передбачають дуальну освіту, стажування в потенційних роботодавців, створення разом із ними спільних лабораторій, інноваційних хабів і впровадження програм співфінансування досліджень молодих учених. Дієве партнерство вимагає належного управління, що включає: уникнення конфліктів інтересів, забезпечення академічної автономії при співпраці з бізнесом і прозорого регулювання фінансових відносин.

Можемо з упевненістю визначити ще один тренд у розвитку вищої освіти: активізація міжнародної мобільності учасників освітнього процесу та його віртуалізація освіти. На нашу думку, саме виникнення та поширення вірусу пандемії COVID-19 і наростаючі технологічні можливості збільшили попит на онлайн обміни учасників освітнього процесу, реалізацію короткострокових міжнародних програм і кооперацію в режимі онлайн. Водночас фізична (оффлайн) мобільність залишається важливою для міжкультурного досвіду, для пошуку нових партнерів для реалізації тих же білатеральних проєктів і розуміння закордонних практик грантової та іншої науково-дослідної діяльності, а також для створення нових ідей. Інтеграція віртуальних та оффлайн форм обміну створює більш інклюзивні можливості для здолбувачів вищої освіти із обмеженими можливостями та ресурсами. У міру розвитку модульних систем і мікрокреденцій зростає потреба в уніфікації механізмів визнання результатів навчання та створенні міжнародних реєстрів сертифікатів.

Наступний тренд стосується забезпечення стійкості (резильєнтності)

вищої освіти, розвитку «зеленої» освіти та формування соціальної відповідальності в учасників освітнього процесу. Це передбачає включення принципів сталого розвитку у зміст вищої освіти. Університети та інші заклади вищої освіти стають активними акторами «зелених» (екологічних) трансформацій, а саме: упроваджують курси з кліматичної науки, стійкого розвитку, зеленої економіки, а також адаптують свою інфраструктуру до вимог часу та суспільства щодо раціонального використання природних ресурсів (наприклад, будуються енергоефективні будівлі, створюються зелені кампуси та ін.). Реалізація даного тренду дозволяє підготувати фахівців, здатних діяти відповідально в складних соціально-економічних контекстах та в умовах обмеженості ресурсів, — це ще одна складова сучасної місії закладу вищої освіти. Освіта у цьому сенсі повинна формувати не лише професійні навички, а й громадянську свідомість і проактивність.

Ще один тренд розвитку вищої освіти пов'язаний з інклюзією, доступністю та психосоціальною підтримкою. Розширення доступу до вищої освіти вимагає впровадження новітніх технологій та створення можливостей для інклюзивної вищої освіти. На наш погляд, даний тренд потребує застосування такого інструментарію: автоматичних субтитрів, адаптивних інтерфейсів, доступного контенту тощо. У той же час, можемо підкреслити, що цифрова нерівність залишається одним з основних бар'єрів: заклади вищої освіти мають активно працювати над подоланням розривів у цифровій доступі учасників освітнього процесу. Принагідно відзначимо, що в цьому контексті набуває важливості підтримка ментального здоров'я учасників такого процесу. Підтримка психічного здоров'я студентів і викладачів (особливо тих, що змушені були переїхати, у т.ч. через релокацію закладу вищої освіти) стає пріоритетом функціонування закладів вищої освіти в Україні, серед населення якої зростає кількість осіб з інвалідністю та осіб, які потребують не тільки фізичного, а й психоемоційного відновлення [3]. З огляду на це можемо відзначити, що заклади вищої освіти, рухаючись в означеному напрямку, повинні створювати служби психологічної підтримки учасників освітнього

процесу, забезпечувати результативне навчання спілкуванню й управлінню стресом – це все необхідні елементи сучасного «зеленого» кампусу.

На підставі вищевказаного можемо зауважити, що доречно виокремити більш ємний тренд розвитку вищої освіти, що стосується вдосконалення системи управління, фінансування та забезпечення університетської автономії. Власне кажучи, з'являються нові моделі управління розвитком вищої освіти, які здебільшого є гібридними. Адже вони поєднують академічну автономію та професійні управлінські практики, стають своєрідним освітнім стандартом. Університетам та іншим закладам вищої освіти потрібні прозорі механізми прийняття управлінських рішень, ефективні системи внутрішнього контролю та стратегічного планування. Крім того, вимагає забезпечення фінансова стійкість (резильєнтність) закладів вищої освіти. Диверсифікація джерел їхнього доходу (плата за навчання, гранти, партнерство з бізнесом, платні курси та ін.) разом із ефективним фінансовим менеджментом представляє собою ключові чинники життєздатності закладів вищої освіти у нових умовах.

Таким чином, цифрова грамотність населення відіграє визначальну роль у стимулюванні економічного розвитку України. Цей вид активності відкриває нові можливості для зростання технологічних підприємств, удосконалює державні цифрові послуги та сервіси, сприяє покращенню якості життя людей, забезпечує більшу прозорість у роботі державних установ, протидіє корупції та заохочує громадян до активної участі у процесах державотворення, а також зменшує цифровий розрив. Саме тому розвиток цифрових навичок є однією з ключових складових поступу сучасного суспільства.

Висновки. Сучасні тренди у вищій освіті формують нову парадигму, у якій заклади вищої освіти мають стати гнучкими, технічно розвиненими, відкритими до інституційного партнерства та зосередженими на формуванні «актуальних» компетенцій молодих фахівців, необхідних на практиці. У цьому контексті можемо надати такі рекомендації закладам вищої освіти, щоб не залишитись на периферії розвитку: 1) розробити стратегії цифрової трансформації, забезпечивши їх етичними і законодавчими гарантіями;

2) упроваджувати системи STEM-освіти, learning analytics та персоналізоване навчання; 3) розвивати модульні програми та мікрокреденції в рамках довічного навчання; 4) посилювати співпрацю з бізнес-середовищем при збереженні академічної автономії; 5) інтегрувати принципи сталого розвитку та «зеленої» освіти у навчальні програми й інституційну практику; 6) переглянути системи якості вищої освіти й акредитації з урахуванням інноваційних форматів; 7) забезпечити інклюзію та доступність освітнього процесу, а також психосоціальну підтримку його учасників; 8) удосконалювати системи управління, фінансування та забезпечення університетської автономії.

Література

1. Ковтун І.Б. Перспективний аналіз освітньої системи майбутнього // Вісник Національного університету цивільного захисту України. 2024. 1 (20). С. 273–280.
2. Пархоменко-Куцевіл О.І. Теоретичні засади застосування штучного інтелекту в системі публічного управління як основа транспарентності // Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення. 2025. Вип. 11. С. 126–135.
3. Помаза-Пономаренко А.Л., Журавський М.М. Особливості реалізації публічного управління вищою освітою в Україні в умовах воєнного стану // Інвестиції: практика та досвід. 2025. № 22. С. 291–297.
4. Помаза-Пономаренко А.Л., Карпеко Н.М. Управлінсько-методологічний вимір використання соціального й освітнього потенціалу при формуванні безпеки регіонів України // Вісник Національного університету цивільного захисту України. 2016. № 2 (5). С. 42–47.
5. Хмиров І.М. Державне регулювання сучасною практикою дистанційного навчання // Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія : Державне управління. 2018. Вип. 2. С. 176–183.
6. Цифрова грамотність українців через освіту та технології // Digital State UA. 2025. URL: <https://digitalstate.gov.ua/uk/news/govtech/ukraine-accelerates-e>

literacy-through-public-infrastructure (дата звернення 12.12.2025 р.).

References

1. Kovtun, I.B. (2024), “Perspective analysis of the educational system of the future”, *Visnyk Natsional'noho universytetu tsyvil'noho zakhystu Ukrayiny*, vol. 1 (20), pp. 273–280.
2. Parkhomenko-Kutsevil, O.I. (2025), “Theoretical principles of the application of artificial intelligence in the public administration system as a basis for transparency”, *Publichne upravlinnya: kontseptsii, paradyhma, rozvytok, udoskonalennya*, vol. 11, pp. 126–135.
3. Pomaza-Ponomarenko, A.L. and Zhuravskyi, M.M. (2025), “Peculiarities of implementation of public administration of higher education in Ukraine under martial law”, *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 22, pp. 291–297.
4. Pomaza-Ponomarenko, A.L. and Karpeko N.M. (2016), “Administrative and methodological dimension of using social and educational potential in shaping the security of regions of Ukraine”, *Visnyk Natsional'noho universytetu tsyvil'noho zakhystu Ukrayiny*, vol. 2 (5), pp. 42–47.
5. Khmyrov, I.M. (2018), “State regulation of modern practice of distance learning”, *Visnyk Natsional'noho universytetu tsyvil'noho zakhystu Ukrayiny*, vol. 2, pp. 176–183.
6. Digital State UA (2025), “Digital literacy of Ukrainians through education and technology”, available at: <https://digitalstate.gov.ua/uk/news/govtech/ukraine-accelerates-e-literacy-through-public-infrastructure> (Accessed 12 December 2025).

Стаття надійшла до редакції 12.12.2025 р.